

bilo vedno več moče privezane. V lužah so našle kali raznih alg najlepše domovje, poleg njih pa razne barske rastline, n. pr. *Sparganium*, *Callitriche*, *Acorus*, *Callo*, *Nymphaea* itd. Kmalu je bogata močvirska vegetacija krila latvico. Prvotni zarod pa je v jeseni deloma zamrl; obležal je na svojem mestu in jel gniti. Tako so tla še ugodnejša postajala za hitro rast. Flora se je množila leto za letom. Šotni mahovi so se šopirili v poprej nepoznanem številu na kotlini, trave (šaši!) so jele dvigati svoje bilke; celó grmičevje in drevje je poganjalo na dobro pognojeni zemlji. Ko se je približal mrzli letni čas, je večinom poginila cvetoča cvetana; rastline so padle na tla in voda jih je pokrila. Zrak vsled tega ni mogel do njih in ker ni bilo kisika, mrtva trupla niso mogla gniti. Začel se je počasni kemijski razkroj, ki ga zovemo ogljenitev. Spomladi pa so pognale nove kali, novi vršiči so se vzdignili nad vodo, in kmalu je bila kotlina v novem cvetu. Jeseni se je zopet ponavljal stari proces; mlada generacija je odmrila in se potopila ter se vlegla vrh svojih prednikov k dolgemu počitku Tako se je mlaka polnila z mahovjem in drugimi rastlinami; nasad z nasadom se je sesedal — ogljenil — nastala je rupa ali šota. V spodnjih plastéh se je razkroj najdalje vršil, zategadelj je pa rupa na onem kraju tudi temnejša in gostejša nego proti vrhu; približuje se več ali manj rjavemu premôgu.

V poslednjem, petem poglavji našteva pisatelj vse javnocvetke, alge, glive, lišaje in mahove, ki se nahajajo v kotlini ljubljanskega barja. Ta odstavek bode izvestno zanimal vse botanike tako, kakor prejšnji zanimajo vsakega, komur je kaj ležeče na tem, da se ljubljansko barje kmalu osuši in tako izdatno pomnoži produktivna zemlja v ljubljanskem okrožji. Izvrstno monografiji, v kateri botanik, starinar, zgodovinar in poljedelec nahaja mnogo prezanimivih črtic, pojasnjuje tudi pet podob: mapa barske kotline v merilu 1:150.000, in pet prerezov barja med notranjo Gorico in Žalostno Goro.

Slovenski drobci iz l. 1621. V kapiteljskem arhivu ljubljanskem (fasc. 49, št. 3.) je shranjen naslednji, na slovenski jezik preloženi privilegij, katerega je svojo- ročno zapisal škof Tomaž Hren.

„Okližajne N. S. Ozheta Papesha Gregorja XV. Priuilegia ali Odpustka vřim věrnim Dushizam daniga Na Veliki Altar Cerkve Shkoffle Gorn'ga Gradu. 3. Aug. 1621. Na Pet Léjt. — Gregorius Rimski Shkoff ali Papesha tiga Imena ta XV. — K' Vezhnimu prihodnimu spominu. Na sdravje ali isvelizhajne vřeh Dufhiz is prave Ozhine lubesni vřelej premifhleni, Světe Méta ali Cerkve Zhafsi s' Duhovnimi S'ih Odpustkou dary pozhaftimo, de skusi teifte Vërne lube Dufhice teh mერთvih, Vřmileniga N. G. Jesufa Christufa pomuzh, inu njega lubih Svetnikou saflufhejne dofeshëo: nym tudi f' temi iftimi pomaganu bode: inu one is Martra ali tērpléjna téh Paklenfkih Vijz, k Vezhnimu Sdravju inu Vefsélju, skusi Bóshjo Miloft, samorejo perpelane biti. — Hozhemo tédaj to Shkoffle Cerkou S. Dvice Mariae Klofhtre, kir se Těrg Gorniga Gradu pravi Lublanfke Shkoffije, S' takim Privilegiom ali Odpustkom kakòr saftopimo doféhmál fhe nikar omifhleno, vřaj de XII Mařhnikou tu ner majnè se v'aje najdeo, inu ta v'aje pořtavlén Altár Lube Dvice Mariae Matere Boshje, f' tēm sufsebnim Darum refvetiti Skusi od Gofpvda nam dano oblaf, inu is Vřigamogozhniga Boga milosti: tudi na SS. Petra inu Paula Jogrou ali Apořtolou njega oblaf sanefséni: de kadar kolikrat en Mařhnik is Same teifte Cerkve S. Mařho Po mერთvih, na Dan Vřeh Věrnih lubih Dufhiz, inu teifte Osméřice vsaki Dan: fhe tudi Ob Pondelkih vřakiteriga Tédna, Ob Eno Dufhizo kakòrfhnigakoli Věrniga Kārřhenika, katěra G. Bogu v' lubesni

pèrtifnena ali s'drushena se bode s' tiga Svejta lozhilla, pèr temistim Velikim Altarju bode Mašhova, taista Dufhiza, is saklade ali Shaza S Kärshanfke Cérkve Odpustik ali Ohladizo doféshe: taku de ona tiga iftiga N. Gospoda Jesufa Christufa tudi njega lubih Svetnikou saflushejna pomuzhi sadoby: inu f' temi iftimi povsdignena is saaliga britkiga Tèrplejna inu Martra téh Paklenfkih Vijz k' Vezhnimu Vefselju inu Sdravju bode preftavlena, tu pèrvolimu inu nafho oblaft damo. Inu kar bi koli tému supèr déllalu. tu istu néjma obstati. Ta lyft tudi a'i dar ima le pét léjt velati. Dann je pak v' Rimi pèr S. Marii Veliki Snéshnici pod Ribizha Pärftanom, 3. dan Mefza Augufta, tu je Kimmavza, Gospodniga Léjta 1621. Nafhiga Papeftiva pak Parviga Lejta. — Scipio Cardinal S. Susanae." A. K.

Nekaj o škofa Hrena spisih. Sikst Carcanus, škof Germaniški, od papeža posebej poslani obiskovalec ljubljanske škofije, dal je škofu Tomažu Hrenu 5. dné decembra l. 1620., v Gornjem Gradu dva dekreta. Shranjena sta oba izvornika v kapiteljskem arhivu ljubljanskem (fasc. 12, št. 10). S prvim dekretom se dovoljuje škofu Hrenu, da sme vnovič na svetlo dati mali katekizem, katerega je že davno sam sestavil, da bi po njem v domačem jeziku (lingua slauica) učili duhovniki otroke krščanskega nauka v cerkvi ob nedeljah in praznikih; ter da sme izdati véliki katekizem Petra Kanizija, katerega je preložil na slovenski jezik (lingua Carniolana seu Slauica), kakor tudi svoje slovenske evangelije in liste, ki se beró po cerkvah ob nedeljah in praznikih. Župnike sme škof siliti tudi s cerkovnimi kaznimi, naj kupijo te knjige. — Z drugim dekretom pa dáje Hrenu pravico, da sme natisniti svojo slovensko cerkovno pesmarico (Hymnologium Slauicum), to je sveče himne, katere se pojó v cerkvi pri službi božji, in druge pesmi, ki se pojó pri procesijah itd., preložene od svetih očetov, deloma pa zložene od Hrena samega. Hren je ta dva dekreta spisal s svojo roko in škof Sikst ja je le podpisal. V njih je določeno rečeno „te Thomam . . . composuisse, transtulisse.“ Kako se s tem ujemajo opazke na 57. in 58. stráni Kleinmayrjeve „Zgodovine slovenskega slovstva?“ A. K.

Listi inu Evangelia. (V Gradci 1800). [Do sedaj nepoznana knjiga slovenska.] Starejša bibliografija slovenska, v podrobnostih naravski pomanjkljiva, popolnjuje se s časoma in prilično po novih sedaj šele zasléjanih, a prej nam nepoznanih proizvodih književnih. Jedna taka knjiga, katere ne omenja ni Šafaříkova „Geschichte der südslavischen Literatur“, ni Marnov „Jezičnik: Knjiga Slovenska“ in tudi (kolikor mi je znano) nijedna druga tiskovina naša ne: prišla mi je po dobri sreči v roke, donesena od nekod iz okolice Rádgonske pri Muri.¹⁾ Po besedi Jan. VI. 12: „Zberite kósce, ki so ostali, da se ne pogubé“, naj še torej isto tukaj objavim in nekoliko opišem.

Naslov ti do sedaj nepoznani knjigi slovenski se glasi ves tako-le (vse z vélikimi črkami): „Listi inu Evangelia na usse nedele inu prasnike zhes zelu lejtu. Koker tudi ta passion, ali tu popissuvanje terpljenja Jesusa Christusa, koker so taistiga shtiri evangelisti popissali. Te naprejpissane pesmi te zerkve, ta mali katekismus, te litanie, s' tem molitvami, ta krishova pot, s' pildami, katiri k' temu slishjo. — V' Marburgi, se najdejo per Joshefu Merzingeru v' gosposki gassi.“ M. 8. 376 str. — Tiskar ni imenovan in tudi ni zabeležena letnica; vendar sodim, da je tá knjiga bila natisnena v Gradci 1800. Poznejša, očividno po ti prirejena izdava namreč slóve po Šafaříku: „Listi ino evangelia na vse nedele ino prasnike zhes zelo leto, kakor tudi passio itd., mali katekism, krishova pot. V' Marburgi,

¹⁾ Izročil mi jo je g. F. Kocbek, sedaj učitelj v Žalci.